

Saneringens första etapp klar

SAXDALEN. Ärligen har gammalt gruvavfall från Saxberget läckt ut i byn.

Det har varit tungmetaller som kadmium, bly, koppar och zink.

För att råda bot och bättring startade i mars i år landets första saneringsprogram i sitt slag, och i tisdags, sju månader senare, var det dags för slutbesiktning.

Enligt kommunens Ingvar Kerstis har dumprar kört bort närmare 90 000 kubikmeter massor och ersatt med ren morän.

På ytan har man sedan lagt matjord, sått gräsfrö -som så smått börjat grönska, samt kompletterat med buskar och träd.

Runt tio miljoner kronor har det hela kostat, säger Ingvar Kerstis.

Pengar som Naturvårdsverket står för.

Under tiden som arbetet pågått så har stora delar av saxdalsbefolkningen mått illa.

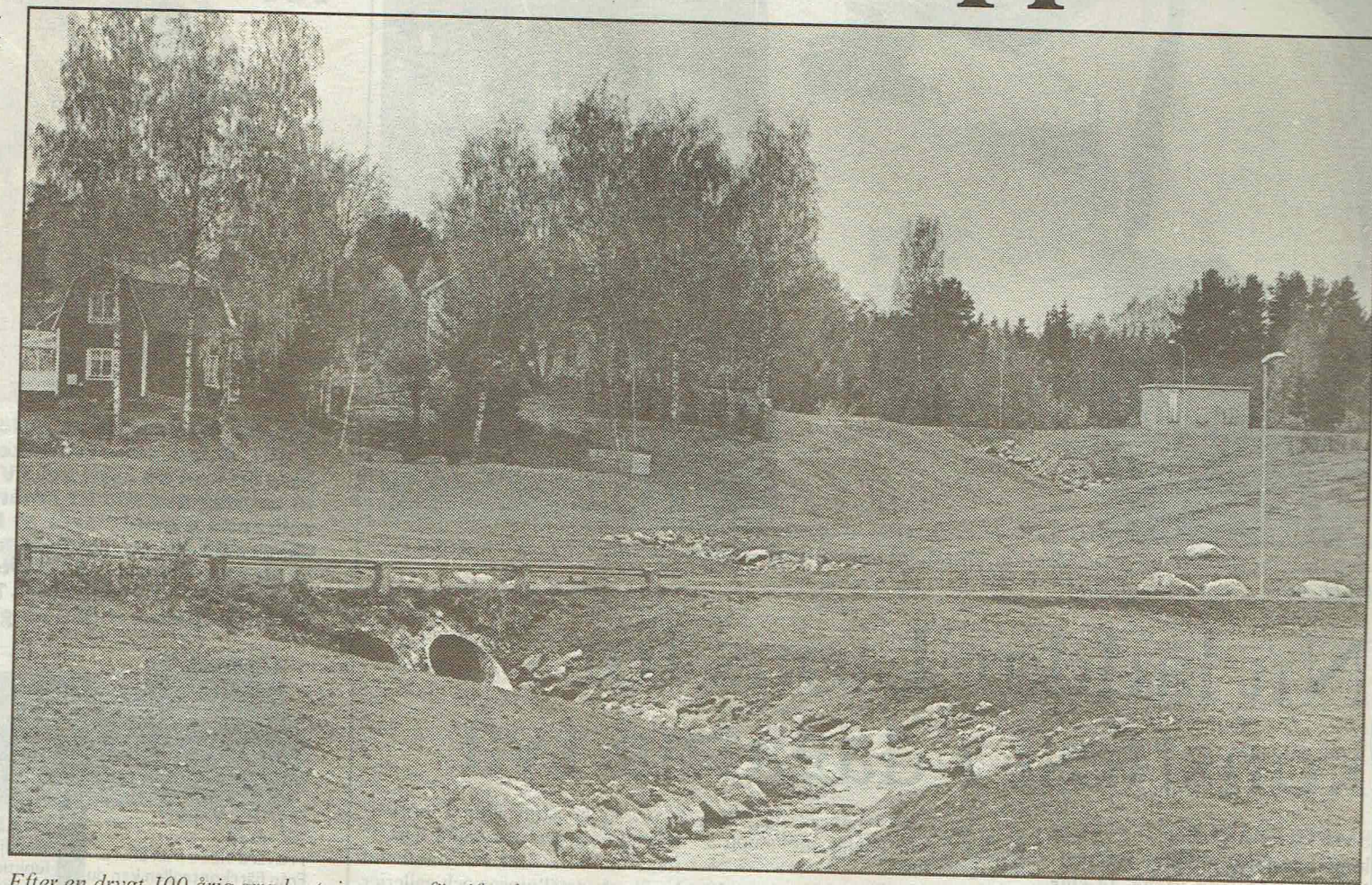
Orsak: under tiden som 20 000 kvadratmeter av byn bytts ut så har bäckravin, med 30-talet angränsande villor på Momsen-området legat som ett månlandskap, och där dammet vid minsta vindpust yrt omkring. Dessutom har dumprarna buller generat.

Gamla synder

När Saxbergsgruvan öppnades på 1800-talet uppfördes både anriktningsverk och hytta i den bäckravin som liksom badplatsen i sjön Saxen nu sanerats.

Avfallet tippades utmed bäcken. 1929 byggdes ett nytt anriktningsverk närmare gruvan och med ett 15 hektar stort sandmagasin.

När Boliden sedan övertog verk-

Efter en drygt 100 årig gruvbrytning, som förgiftat byn Saxdalen, genomförs nu ett gigantiskt saneringsprojekt där den första etappen, efter närmare sju månaders arbete besiktigades i tisdags.

samheten så uppförde bolaget ett nytt sandmagasin intill det gamla på 35 hektar.

Åtgärderna var dock långt i från tillräckliga och enligt Naturvårdsverkets beräkningar så fanns vid gruvslutet 1988 20 000 ton zink, 40 ton kadmium och 5 000 ton bly samlat i sandmagasinen och vid hyttplatsen i bäckravin.

Urlakningen av 17 ton zink/år

till sjön Saxen betraktas enligt expertisen som landets största punktsläpp.

Därmed stort det klart att marken i byn Saxdalen innehöll otillåtna tungmetallhalter - liksom botten i sjön Saxen vars förhöjda halter via Väsman och Kolbäcksån givit sig tillkänna långt ner i Mälaren.

Naturvårdsverket, Boliden och

Ludvika kommun enades om ett närmast gigantiskt saneringsprogram, som i slutändan beräknas till 70 miljoner kronor, och där man som första åtgärd började gräva ur bäckravinens fyra, fem meter djupa lager avfall -under grundvattennivån- och transportera massorna till sandmagasinen, där de täcks av ett tätande skikt för att hindra fortsatt läckage.

I och med tisdagens slutbesikt-

ning nere i byn kan man tala om att den första etappen klarats av. Ett saneringsarbete som Boliden inte kan göras ekonomiskt ansvarig för och som därför, enligt Ingvar Kerstis, till alla delar bekostats av staten.

Först om fem år lär man kunna tala om ett helt giftfritt Saxdalen!

KG KARLQVIST

Tomttvist i Saxdalen

Knappt en meter luftrum orsak för rivningskrav

SAXDALEN. Carport, skärmtak och en rök. Det är vad Bror Bergkvist tvingas riva senast den 1 juni nästa år.

Orsaken är de 0,92 meter av hans tillbyggnader som inkräktar på två äldre damers mark.

Byggnadsnämndens ordförande Mårten Blidberg hade helst sett att ärendet glömts bort.

Nittiotvå centimeter noga räknat. Det är vad som skiljer från att villaägare Bror Bergkvist inte ska tvingas riva utbyggnationerna av ett uthus.

Egentligen handlar det inte så mycket om centimetrar och inte om mark heller för den delen.

I själva verket handlar det närmast om drygt 0,9 meter av grannfastighetens luftrum. Det är nämligen uthusets vindskivor som hänger över gränsen.

Men finns det lagar ska de också följas hävdar ett par äldre damer som bor något tunnland bortom vindskivorna, på andra sidan skogen och utom synhåll för intrånget, men som utan tvekan äger den angränsande fastigheten.

Efter att rättvisa skipats i ett skriftligt beslut under gårdagen drar byggnadsnämndens ordförande Mårten Blidberg en djup suck i visshet om att lagen måste följas:

- Helst vill vi slippa den här typen ärenden, säger han.

Att uthuset inte står lagenliga 4,5 meter innanför gränsen bryr han sig inte så mycket om. Byggnaden är gammal och har stått där i ett otal år påpekar Blidberg.

Begärde ny mätning

Sedan Bergkvist flyttade in i sitt hus 1971 har han fått flera påpekanden om att han gjort intrång på grannfastigheten.

1985 byggde han ut uthusets ena långsida och 1989 snickrade han till ett skärmtak över en sk carport.

Samma år tillkallades lantmätaren på damernas begäran. Gränsfrågan skulle redas ut en gång för alla och för allas bästa hette det.

Det hade inte Bergkvist något emot och tyckte det var på tiden att sätta upp stödet.

Därför motsatte han sig inte heller att den nya gränspålen knackades ner mitt i den väg som leder till hans hus. Även om det i hans tycke betydde att tomten blev aningen mindre:

- Huvudsaken var att det inte skulle bli mer tjafs tyckte jag då, tillägger han.

Samförståndet föll snart i glömska. I samma ögonblick gränsen flyttats uppstod nämligen det bistra faktumet att utbyggnaderna hamnade på "fel" sida gränsen.

Uteblev vid träff

Under våren förra året, fem år efter att Bergkvist slog i första spiken på uthuset, blev inkräktandet

Torsdag 17 oktober 1991

-Här går gränsen, pekar Bror Bergkvist och uppger att det i stort sett bara är vindskivorna som sticker ut över tomtgränsen. Foto: Gunne Ramberg

en fråga för byggnadsnämnden. Eller rättare sagt det hamnade i skrivbordslådan.

De bägge damerna bevakade dock sina intressen. I augusti i år utsågs slutligen en arbetsgrupp bestående av ledamoten Hans Gustavsson, ordförande Blidberg och 1:e byggnadsinspektör Rune Bokfors.

Den 17 september bedömdes vara en lämplig dag för att träffa

Bergkvist och damerna med hopp om att nå en lösning.

Mötet blev aldrig av. Redan veckan före meddelade damerna att det inte fanns något mer att tillföra ärendet och kravet om rivning stod fast.

Här slutar historien för Bergkvist och hans inkräktande utbyggnader. Vad som återstår är ett vite om 10 000 kronor nästa sommar om han inte uppfyller byggnadsnämndens beslut.

Däremot, om Bergkvist och damerna i efterhand kommer överens lovar byggnadsnämndens ordförande att han är beredd att ompröva ärendet.

Den utvecklingen tror Bergkvist själv är högst osannolik och muttrar något om att det krävs åtskilliga timmars arbete för att bygga om uthuset igen.

LT sökte igår kväll damerna för en kommentar men misslyckades.

HARRI KRIKKULA

20 bra årgångar med Grangärde OK

Tisdag 29 oktober 1991

Grangärde Orienteringsklubb firade i helgen sitt 20-årsjubileum med en sammankomst i IOGT-lokalen i Sunnansjö. Ett 60-tal medlemmar hade mött upp till supé och utdelning av utmärkelser.

Det var den 22 december 1971 som klubben bildades och döptes då till Grangärdebygdens Orienterare. Men ganska snart beslöts om en namnändring till Grangärde Orienteringsklubb.

Klubbens hittills största framgångar kom tidigt. Torgny Ottosson, Lars Augustsson och Hans Andersson nådde fina placeringar i början på 70-talet och de två förstnämnda fick även uppdrag i juniorlandslaget.

1975 arrangerade Grangärde OK ungdomens riksmästerskap och den årligen återkommande Grangärdeträffen har blivit ett begrepp. Den tävlingen har för övrigt genomförts vid 16 tillfällen.

Klubben har idag 250 medlemmar varav ett 40-tal orienterar aktivt.

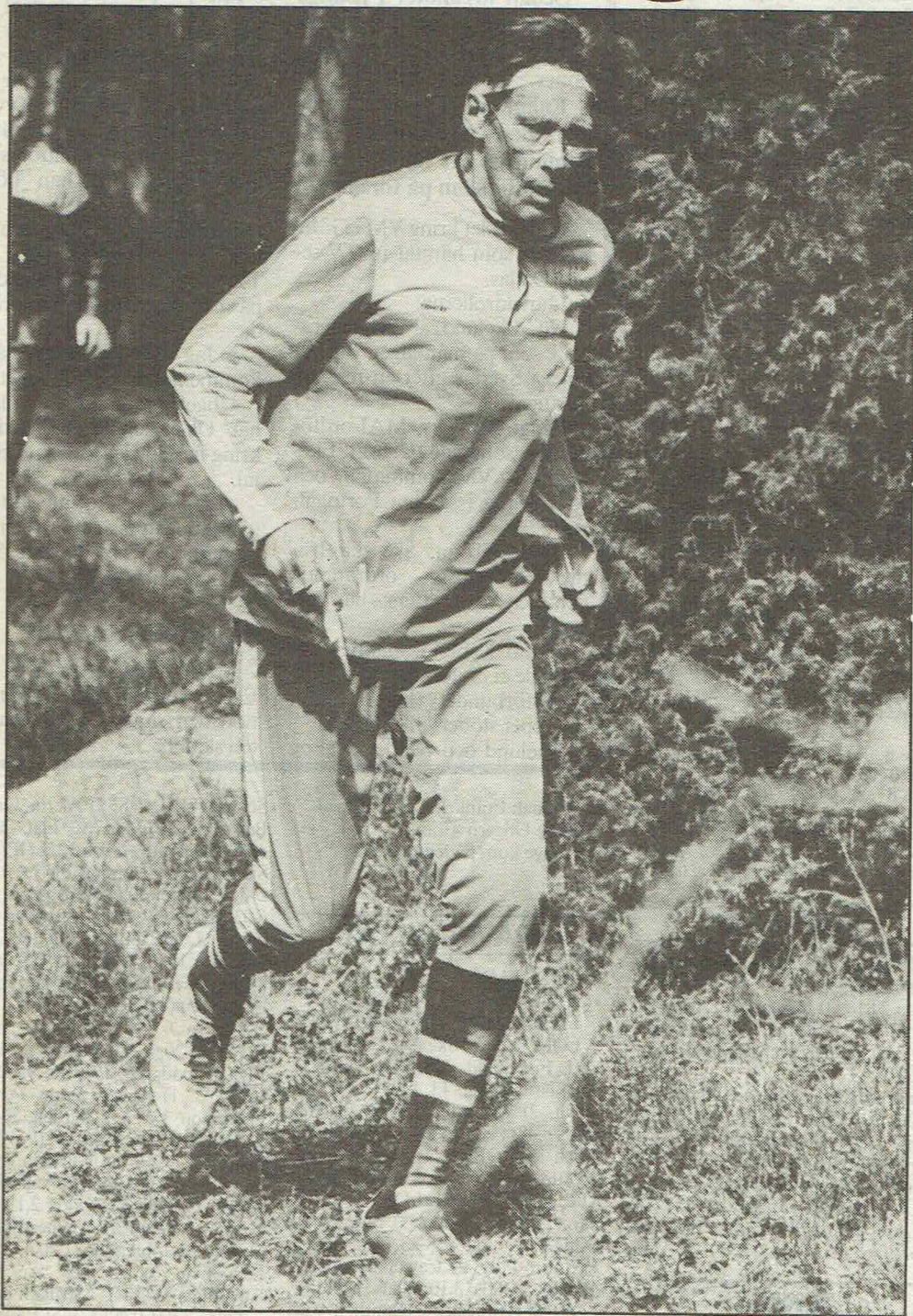
Följande GOK-are fick utmärkelser på jubileumsfesten:

Förbundets förtjänstplakett:
Hans Andersson, Lars Andersson, Leif Andersson, Lennart Andersson, Yngve Andersson, Lars Dahlström, Trygve Ottosson, Ingvar Pettersson, Sonja Sandström.

Förbundets hedersplakett:
Erik Karlsson, Knut Ottosson (silver).

Förbundets förtjänstdiplom:
Marianne Ottosson, Wiking Dahlgren.

Dalarnas Idrottsförbunds förtjänsttecken: Ingvar Pettersson (guld), Leif Andersson, Yngve Andersson, Lars Dahlström (silver).

Knut Ottosson, nestor i 20-årsjubilerande Grangärde OK, föräras orienteringsförbundets hedersplakett i silver. (foto: Berndt Larsson)

Min älskade Make
vår käre Far, Morfar, Farfar
och Son

Ingvar Falk

* 31/8 1926

har idag lämnat oss, syskon,
övrig släkt och många vänner
i djup sorg och saknad.

Saxdalen den 1/10 1991

EIVOR

Jane och Björn
Thed och Ingegerd
Lilian och Gösta
Rickard
Barnbarn
Mor

*Stilla, så stilla Du käre
nu slumrar*

*Bort från sjukdom och
strid*

*Stor är vår saknad men
dock vi Dig ummar
Vila i frid*

Begravningen äger rum i
Grangärde gravkapell fredag
den 11/10 kl. 11.00. Efter ak-
ten inbjudes till minnesstund
på Saxenborg.

Arets tema i Saxdalens skola

"Att vara en bra kamrat"

SAXDALEN. – Alla lärarna grät, säger tillsynslärare Margareta Jansson på Saxdalens skola. Anledningen till tårarna var den film om den fula ankungen som visades på skolan under fredagens temadag.

På Saxdalens skola arbetar man i år med temat "Att vara en bra kamrat". Första temadagen ordnades i fredags. Skolans alla 72 elever deltog.

'En bra kamrat är jättesnäll'

Det var på förmiddagen man såg filmen och om den fula ankungen efter att en elev läst en liten bok som behandlade temat vänskap.

– Vi avslutade förmiddagens pass med att sjunga en sång om vänskap, berättar Margareta Jansson, som nynnade på sången hela dagen. Sången ackompanjerades på gitarr av Roger Broberg och Bo Palin, lärare på skolan.

Efter en rast samlades eleverna igen och då såg man en film om kamratskap. Efter filmen delades barnen in i grupper. Grupperna gick till klassrummen och disku-

terade hur en kamrat skall vara och hur man själv kan bli en bra kompis. Resultatet av diskussionerna redovisades gemensamt i musiksalen. Varje grupp redovisade på sitt sätt, några dramatiserade, andra berättade.

– Jag tycker att om man är jättesnäll mot någon, då är man en kamrat, sade en liten lågstadietös.

Att bry sig om, vara bussig, snäll, gullig, rolig, var andra definitioner. En elev ville ha en kamrat att prata med.

En bra kamrat är rolig och jättesnäll och går att prata med. Det gäller även i vuxen ålder.

Roger Broberg spelade gitarr på temadagen i Saxdalens skola. Temat var kamratskap och barnen hade övat in en sång om vänskap som hela skolan sjöng tillsammans. Bo Palin ackompanjerade också på gitarr.

Granström håller på Räfåla-namnet

Måndag 4 november 1991

SAXDALEN. Ska fastigheterna i Saxdalen benämnas Räfåla även i framtiden?

– Nej, Saxdalen ska det heta, tycker en del bybor och ortens pensionärsförening.

Kommunalrådet Per-Erik Granström, s, är mer inne på att hålla på traditionerna.

– Jag vet att det finns en del människor i byn som förordar Saxdalen. Men det finns också ortsbor som till mig har framfört den rakt motsatta uppfattningen; att man bör hålla fast vid Räfåla.

Frågan kommer upp i kommunstyrelsens arbetsutskott i morgon, tisdag. Granström anser att det finns en klar fördel med att behålla Räfåla; man slipper att ändra en massa uppgifter i gamla register.

– Det är ett starkt skäl. För mig lutar det åt att Räfåla ska behållas. Men jag vill ha en ordentlig diskussion med övriga politiker i arbetsutskottet om detta.

Saxdalen 1947

Lantmäteriet i Falun har föreslagit Räfåla. En som blir besviken om kommunen inte yttrar sig positivt om förändring till Saxdalen är Gottfrid Persson.

Denne byns förkämpe i alla möjliga sammanhang hävdar bestämt att Saxdalen måste vara det rätta. Persson konstaterar bland annat att bynamnet ändrades till Saxdalen redan 1947.

Nu, när det görs en stor översyn av fastighetsregistret vore det enklast och mest rationellt att låta alla fastigheter i Saxdalen heta just Saxdalen har Persson anför i såväl Bp som i brev till lantmäteriet.

Lantmäteriet har svarat att myndigheten inte är omöjlig av sig om det skulle vara så att en opinion vill att Saxdalen ska gälla. Lantmäteriet har dock klargjort att kommunpolitikernas åsikt har stor betydelse.

Måndag 11 november 1991

Få ville lyssna på berömd manskör

NYHAMMAR. – Verkligen inspirerande, sade en sångare ironiskt när han tillsammans med de andra i Saxdalens manskör klev in i Nyhammars Folkets hus i lördags.

Repliken syftade på publiktillströmningen till körens framträdande. Den var inte stor, snarare en rännil. Det var nästan fler sångare än publik i Folkets hus-salen.

Anledningen var, enligt arrangörerna, att flygbladet om framträdandet delades ut till hushållen först samma dag kören skulle uppträda. Samtidigt var det några arrangemang på

gång i bygden som lockade folk, bland annat öppet hus på Pärby.

Att den berömda manskören uppträdde i Folkets hus berodde på att detta var ett av många arrangemang som pågick runt om länet under den Folkets hus-vecka som var.

Nu hade man hoppats kunna bjuda en storpublik på en stunds musikalisk njutning, men besvikelsen gick inte att ta miste på bland en del av sångarna när de fick se hur få som verkligen kommit.

Framträdandet blev dock lyckat. Så snart kören kommit i gång verkade de inspirera var-

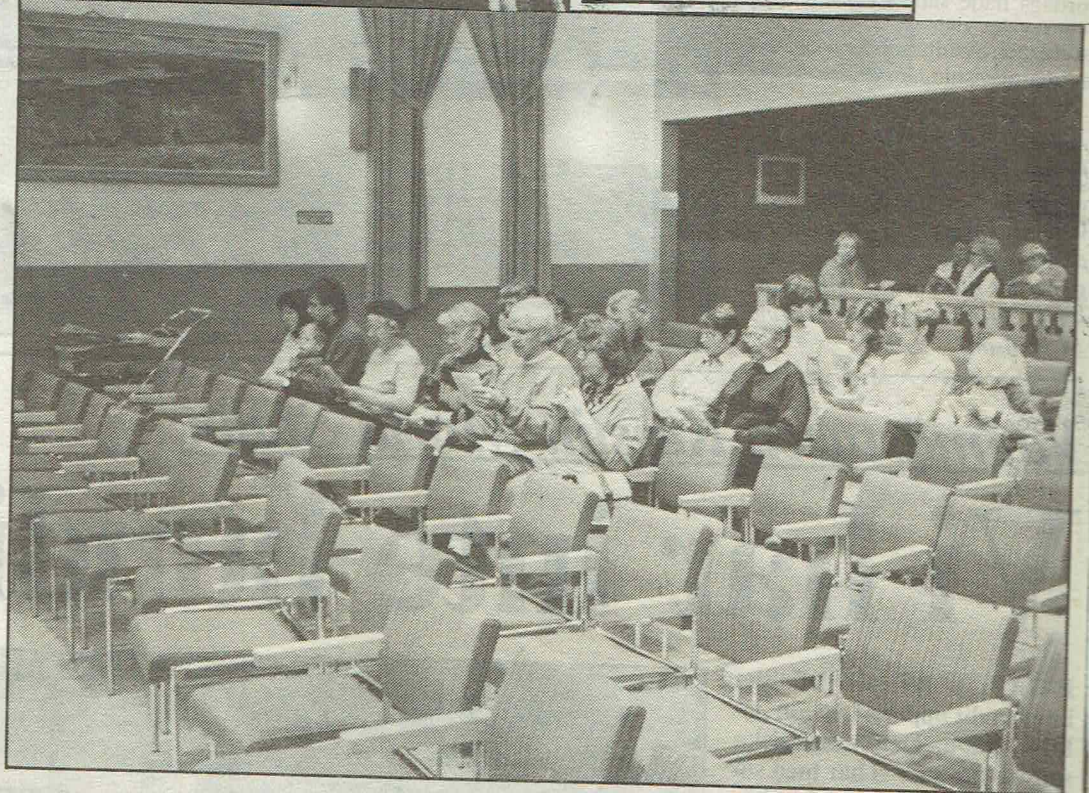
andra till äkta sångarglädje, trots fåtalet åhörare.

Och för att få igång även publiken som satt utströdd nere i lokalen inledde kören med allsång. Man fick publiken att sjunga med i Si go afton och go kväll. Och sedan följde gladpolska av fyra fiolspelare i kören, Bellman-sång, Dan Anderssons Samarkand och mycket mer av sångerna som gjort kören omtyckt.

Och de som kom verkade trivas, och det var kanske huvudsaken.

Text: Anders Gustafsson

Foto: Jonas Ericsson

... som fyllde knappt halva salongen.

Ny toppnotering för auktionen i Saxdalen

SAXDALEN. Damerna i byns kyrkliga arbetskrets överträffar tydligen sig själva varje år.

På annat sätt går det inte att tolka det faktum att kretsens auktion för varje år ger nya rekordintäkter.

I fjol fick man in 17 500 kronor, berättar Anna-Lisa Wikström, nestor i gänget som varit med sedan 1952.

Många trodde att den siffran

skulle bli svår att straffa. Men kassören Anne-Marie Andersson kan lämna en ny rekordrapport.

– Drygt 17 500 kronor blev det i år. Pengar som går till luthersk hjälpen, individuell människohjälpen, stadsmmissionen och RIA med flera organisationer. För en del av pengarna brukar vi köpa blommor som överlämnas till gamla och sjuka människor i bygden.

Arbetskretsen har i dag 12 medlemmar som gör ett oerhört

jobb under en stor del av året. Antingen samlas man i skolans matsal, där auktionen hölls, eller så varvar man med sittningar hemma hos varandra.

För damerna utgör höstauctionen naturligtvis höjdpunkten på verksamheten. Inte minst med tanke på att man vet att kretsens arbeten med säkerhet är mycket uppskattade och eftertraktade. Folk kommer långväga ifrån för att bjuda på dukarna, koftorna, vantarna, tavlorna, paketen, för-

kläderna och allt annat som säljs.

Bagar-Bertil

– Vi hade dukat för 74 personer i lördags. Det kom över 80 stycken. Det var folk inte bara från Saxdalen utan även Grangårde, Gänsen och Ludvika, berättar Anne-Marie Andersson.

Auktionen med Bagar-Bertil Pettersson, Abborrberg, som auktionist inramades av kaffeservering, lotterier och dylikt.

Arbetskretsens veteran Anna-Lisa Wikström, som varit med i snart 40 år, behövde inte agera inkastare. Det kom fler besökare än kretsen räknat med på förhand.

Måndag 18 november 1991

Damerna i arbetskretsen ägnar en stor del av hösten, vintern och våren åt att tillverka olika handarbeten. Höstauctionen är en av årets absoluta höjdpunkter för bland andra Vivi Sterner, Britta Trygg, Eivor Falk, Gerd Sundström, Siv Hansson, Solveig Jakobsson och Birgitta Rått.

GRÄNGESBERG. Finns det en varg i skogarna kring Ljungåsen? Den frågan ställer sig säkert en del av de kringboende efter beskedet om att en varg setts gå över vägen mot Ljungåsen på lördagsmiddagen.

Tydliga vargspår i snön ger också besked om att iakttagelserna är riktiga.

Det var vid halv två tiden på lördagen som Irene och Ove Hammar skulle åka upp till Ljungåsen för att se på de som tränar skidor i området.

När de kom cirka en kilometer

Tydliga vargspår i Ljungåsen

efter vägkorsningen till Mårtens-
torp såg de ett djur passera vägen
cirka 100 meter framför dem.

Ove var säker på att det inte
var någon hund utan saktade in
sitt fordon och gick ut för att se
efter spår i snön och upptäckte då
på vägens högra sida tydliga spår
strax vid dikeskanten och så yt-
terligare spår längre upp på slän-
ten mot skogen.

Yvig svans

Spåren tydde på att det var en
varg som passerat vägen och Ire-
ne berättar för Bp att redan vid
anblicken av djuret trodde de att
det var en varg. Svansen hängde
yvigt efter djuret när det lungt
passerade vägen.

Även på vägens vänstra sida,
alltså från den sida som djuret
kom, fanns spår i snön som an-
tydde att det rörde sig om en
varg.

Ett par erfarna jägare kontak-
tades och tillsammans tog de sig
till platsen och även dess bekräf-
tade att spåren härrör sig från
varg.

I området finns ett antal gårdar

där djur hålls men så här i vinter-
tid vistas dessa inomhus. Områ-
det är dock känt för att innehålla
mycket rådjur så föda för vargen
finns. De jägare som brukar jaga i
området kommer säkert att rap-

portera om de hittar något som
kan förknippas med vargens
framfart i området.

Det är sedan tidigare känt att
varg finns i värmlandsskogarna
och dessutom vet vi att vargen

kan vandra stora sträckor så om
den nu synliga vargen kommer
från det värmländska området så
är avståndet inte något hinder i
vägen.

Karl Erik Anestedt

Tisdag 19 november 1991

*I lördags sågs en
varg i skogarna
upp mot Ljungå-
sen. I snön finns
tydliga spår efter
djuret. Runt spå-
ret har nu bildats
frost men de ka-
raktäristiska
klorna syns väl i
snön.*

Måndag 25 november 1991

Bytesdag i Saxdalen

Saxdalens IF ordnade en bytesdag i Saxda-
lens skola i lördags. I år kunde saxdalsborna
byta sportgrejer med varandra. Mellan halv
elva och halv tolv skedde bytet. Tidigare på
morgonen lämnades sakerna in hos Marian-

ne Frisk (t v) och Ingrid Rehn (t h). Här är
det Ted Falk som lämnar in tre par skidor
och lika många pjäxor. Föreningen fick in
alla slags vintersportgrejer, utrustning såväl
som kläder.

I går kväll blev det definitivt klart att Roger Persson lämnar Ludvika FK och blir spelande tränare i moderklubben Saxdalens IF.

ROGER ny tränare i Saxdalen

Division V-laget Saxdalens IF har gjort klart med tränare inför nästa års fotbollssäsong. Och det är en äkta Råfvåla-pojk, som tar över dirigentpinnen, nämligen 28-åriga Roger Persson.

– En kille med djupt rotad känsla för klubben, så självklart är vi nöjda, säger SIF:s ordförande Christer Fridlund.

Det var hemma i Saxdalen och på Furuliden, som Roger Persson fick sin fotbollsuppföstran. I tonåren lät han höra tala om sig allt mer och snart lade Ludvika FK ut sina krokar. Roger skrev på för LFK och blev kvar där fram till hösten -88.

Sedan ville Perssons-pojken varva ner och vad var mer naturligt än att gå tillbaka till SIF.

Men sejouren i moderklubben blev bara ett-årig.

Janne Lindstedt hade tagit över tränarsysslan i LFK och lockade tillbaka Roger till stadsklubben.

Persson tog en plats som vänsterback och var med att föra upp Ludvika i tvåan.

Den gångna säsongen blev dock ganska misslyckad för 28-åringen. Skador gjorde att Roger tvingades avstå från fotbollen under längre perioder.

"Tackade nej"

Återigen bestämde sig Saxdalens-bon för att ta det lite lugnare. Ordförande Christer Fridlund såg givetvis sin chans.

– Först tackade han nej, upplyser Fridlund.

Ja, Roger hade efter serieslutet börjat att träna med IFK Grängesberg, samtidigt som han var lite osäker på hur han skulle ha det i framtiden.

– Jag tog ett nytt snack med honom och då ändrade han sig, påpekar Christer.

Definitivt klart med Perssons övergång från Ludvika FK till Saxdalens IF blev det i går kväll då LFK hade ett möte.

Roger Persson har givetvis inte gjort sitt på fotbollsplan, utan kommer att bli spelande tränare och han tar över efter Per Hedström.

– En mycket bra lösning och förhoppningsvis stannar Roger kvar i Saxdalen den här gången, avrundar Fridlund.

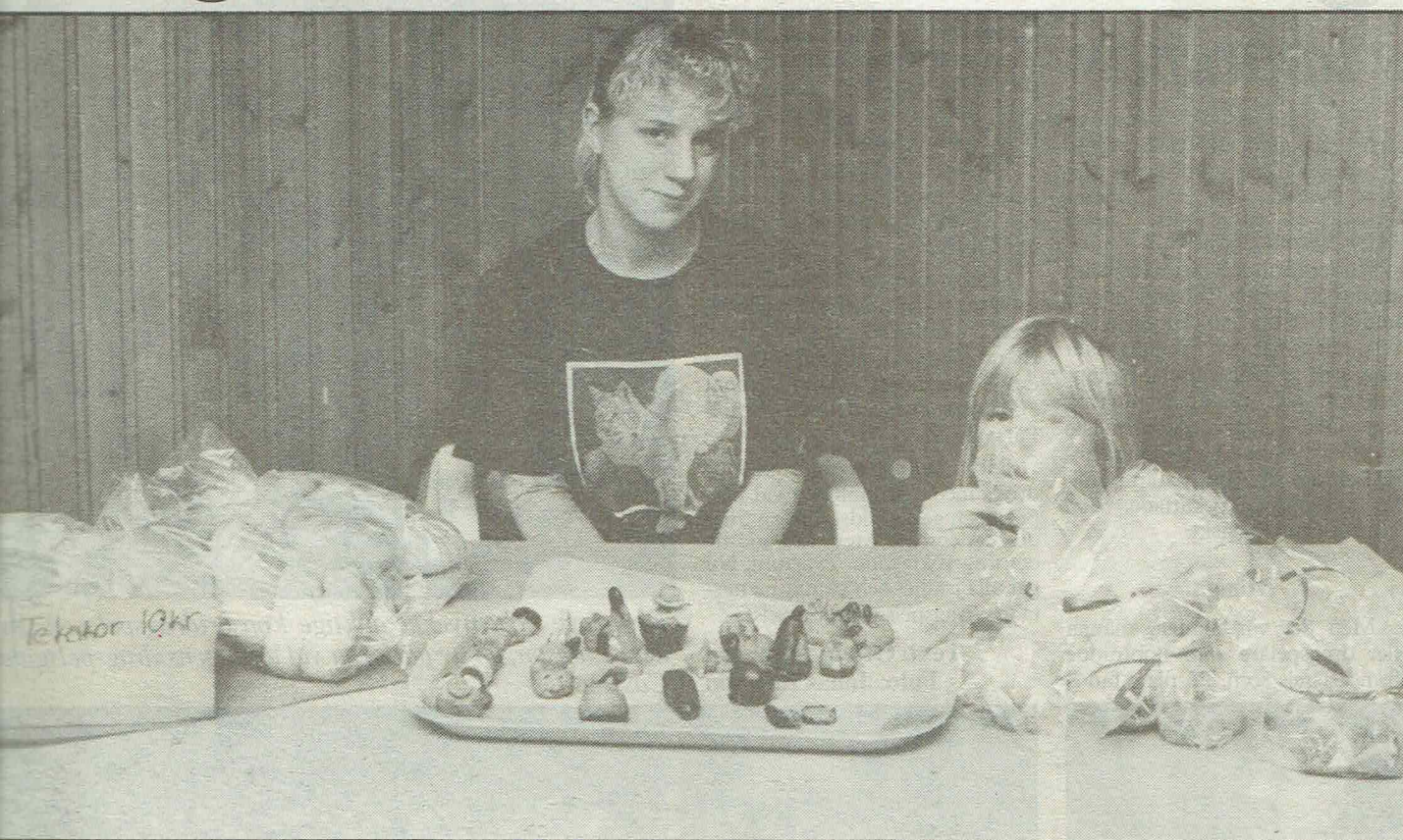
Linda skolans lucia

På fredag kommer luciasången att klinga på många ställen i vårt avlånga land. Som traditionen bjuder så skall varje skola ha sin egen lucia och sitt eget luciatåg.

På Östra skolan i Grängesberg får eleverna rösta bland de kandidater som plockas fram ur årskurs nio och i år utföll röstningen på sådant sätt att Linda Andersson från klass 9c får vara den som bär ljuskronan vid ceremonien på fredagsmorgonen i gymnastiksalen. (Foto: Karl Erik Anestedt)

Ungdomar i Saxdalen sålde julprylar

Maria Svensson och Sofie Byström sålde hembakat bröd i kvartersgården i Saxdalen. (Foto: Jonas Ericsson)

SAXDALEN. Alla barn och ungdomar, som håller till på kvartersgården i Saxdalen, har under hösten och vintern tillverkat olika julsaker.

Allt detta utbjöd de till försäljning under lördagen, en försäljning som innebar en bra förstärkning i kvartersgårdens kassa.

Kvartersgårdens kassa förstärktes

Allt som hör julen till fanns uppradat på bord och stolar och hugade spekulanter gick omkring i kvartersgården för att handla.

Det var första gången som ungdomarna arrangerade något liknande och sannolikheten är ganska stor, att de återkommer till nästa jul igen, eftersom det in-

te var något större fel med kommersen.

Utanför kvartersgården hade Saxdalens IF anordnat en bytesmarknad i mindre format och det var många som stannade till där för att eventuellt kunna hitta något att inhandla.

Lördag 7 december 1991

Svenskitalienske Virgilio:

Hellre surströmming än en smetig pizza!

Virgilio Lorenzotti

En glad "vit-skalle"

LUDVIKA. Nä, inte är han mycket till "svartskalle", Virgilio Lorenzotti på Björnbärsgården.

Själv kallar han sig "vit-skalle".

Med ålderns rätt och anspelning på skultkulör.

Han är född i Tvillingarnas tecken, i Alessandria i Italien, 1931.

Jag är alltså en kliven tvilling. Skrattar han och så har vi förklaringen till att det är svårt att veta om man skall betrakta honom som italiensk eller svensk när man träffar honom.

Han vore nog helsvensk om det inte vore för hans temperament.

Och hans intresse för fotboll. Och opera. Och mat.

Där avslöjar han sig ävens tvärt.

Ta bara en sån sak som att han skulle åka hem till Alessandria för ett tag sen för att hälsa på. Resan var redan bestämd.

Då träffade han Oratoriekören tenor(!) Lena Borgljung på stan. Hon berättade att kören skulle börja repetera "Messa di gloria" av Puccini.

Det bidde ingen hemresa för Virgilio. Han hade väntat på Puccinis mässa i tio år.

Ciao, ciao Italia!

Vi återkommer till Virgilios sångintresse så småningom.

Nu tar vi det hela från början:

Hattmetropol

Jag föddes alltså i Alessandria, som ligger mitt i triangeln Milano — Genua — Torino. Det är en stor järnvägsstation. Unga som Krylbo var en gång i tiden.

Den mest kända industrin i stan var på den tiden Borsalinos hattfabrik. Min pappa var försäljare. Köpte och sålde det mesta. Lite tusenkonstnär så där.

Redan som grabb var jag intresserad av sång och musik men stora delar av ungdomen fick man ju spolerad genom kriget. När man var sådär femton, sexton år så började man pigga till igen i samma takt som Italien hämtade sig efter kriget och så småningom blev det spel och sång. Dragspel och lite trummor och sång.

Vi var ett gäng killar som slog oss ihop och spelade dansmusik, berättar han.

Det är alltså sant att alla italienare sjunger?

Jo, men det gör ju svenskar också, men så beror det förstås på hur det låter, skrattar Virgilio.

Han har ett skratt som verkligen hörs, och han använder det gärna. Det är inte sant att alla italienare sjunger bra.

Alltid sång

Hemma hos Lorenzottis sjöng man alltid. Hela familjen.

Virgilio har en bror och en syster.

Hela släkten är duktig att sjunga.

Jag minns när jag var barn hur vi brukade sjunga hemma. Min far drack inte särskilt mycket vin men det hände att han tog ett glas då och då. Då kunde han

röka också. Han blev ganska i farten av små mängder och då blev det alltid sång tillsammans med mina kusiner — särskilt Josef hade en otrolig röst — och så åt dom ost och salami. Det var inget fylleskrål må du tro.

Det var operaarior och vackra madrigaler. Simonetti och sånt där. Det var lite utan tävling i det där.

Man kunde se pappa Paulo att han skulle sjunga någonting ur "Tosca", men pappa hade ingen lust. Sjung, sa dom, vi bjuder på en flaska till och okej; han sjöng utan ackompanjemang och med stormande applåder efteråt.

Oj, vilken stämning det var!

Virgilio har, liksom många andra, också konstaterat att vi svenskar har svårt att umgås med musik på det viset. I glada vänners muntra lag sträcker sig som regel den svenska sångskatten över två nummer: "Helan går" och "Små grodorna". Vad övrigt är är tystnad, som Shakespeare fick till det. Såvida inte Bosse Larssons allsångshäfte är inom räckhåll.

Det är synd, det där. Det finns ju så mycket vacker svensk musik. Alfven, Stenhammar etc., noterar han.

Allt är förlåtet

Min syster är 64 år, har en enastående vacker stämma och sjunger fortfarande i kör. Hon sjunger för mig i telefonen ibland och jag har hört att hon också har varit med och sjungit Puccinis mässa, eller delar av den efter vad hon har berättat för mig.

Syrran hade ett fruktansvärt humör när vi var små.

Hon slog sönder alla mina fina leksaker men det är glömt nu. Nu sjunger vi istället.

Jäklar vilken röst hon har!

Jag skall snart åka ner och hälsa på henne. Jag hann ju inte för Puccini senast. Hon bor i Genua numera.

Möjligen sticker jag över till lillbrorsan och hälsar på honom en sväng också. Han har hotell i Dallas, Texas. Själv bor jag i en etta på Ludvika Gärd, skrattar Virgilio.

Skolan bombad

Virgilio spelade alltså dragspel när han var ung.

Det blev mest Frosini och franska musettevalser, men numera är jag så stel i fingrarna så det blir inte så mycket spelat. När enkel Taube eller så, säger han och sneglar åt det blåa piano-dragspelet under köksbordet. Spelet bytte han åt sig av Ake Berg i Saxdalen för en ohygglig massa år se'n.

Jag är väl mer eller mindre självlärd men en tid åkte jag fem kilometer med spelet på ryggen och tog lektioner inne i Alessandria. Vi bodde utanför stan i Spinetta Marengo där bernadotterna håller till — jag är förresten släkt med den släkten på nåt egendomligt vis — och ibland när jag cyklade ner med dragspelet på ryggen så kom flygplanen och sköt på allt som rörde sig. Jag fick "körförbud" av mina föräldrar till sist, berättar en man som på så sätt fick sin karriär som en ny Pietro Frosini tvärstoppad.

Såg bomberna

Skolan där jag gick försvann också i bombningarna.

Det var en handelsskola där jag hann gå i två år innan det blev ett stort hål där skolan hade stått. När jag slutade skolan så fick jag vara hemma på gården och hjälpa till istället. Jag var tretton år då. Jag hade gått den obligatoriska sexåriga skolan, förstås.

Jag hann aldrig gå färdigt i handelsskolan. Vi såg när planen kom. Det var mitt på dan. Dom gjorde soprent.

Man kunde se bomberna när dom föll. Det bara small och fönsterrutorna gick fem kilometer från krevaderna.

När jag var sådär sexton, sjutton år så började jag sjunga i kör i sta'n. Det kanske inte var sången som drog så mycket som att det fanns tjejer där i kören.

Det var nog mera en njutning för mitt öga än för mitt öra, skrattar han.

Jag fick till och med sjunga i "Carmen". Det var ett litet avsnitt där grabbarna skulle komma in och sjunga en trudelutt. Det var nog mitt första framträdande.

Det var många år sen. 1947-48 sådär, minns Virgilio.

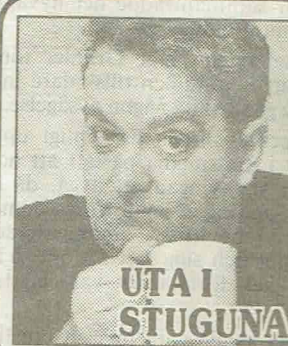
Svensk av misstag

Att den glade sångaren hamnade i Sverige måste betraktas som ett misstag. Åtminstone när det hände i nådens år 1956.

Egentligen skulle jag ha hamnat på andra sidan klotet, i Argentina!

Jag skulle ha åkt med "Andrea Doria". Biljetten var klar och allt var färdigt. Jag skulle åka till en moster och morbror i Argentina och överta deras hacienda.

När jag precis hade sagt upp mitt arbete som gassvetsare vid

UTA I STUGUNA

en kemisk fabrik och sålt dragpel, motorcykel, trummor och andra pinaler för att börja ett nytt liv därtill kom det telegram från Argentina. Peron hade blivit utsparkad och landet var tillgängligt. Så var det med det.

Lycklig slump

Jag skulle ha åkt med "Andrea Doria". Det här var 1956. Efter har jag tänkt på att det kanske varit just den resan då hon krockade med "Stockholm", säger Virgilio tankfullt.

Vid den tiden fanns det en hel del svenska industrimänniskor i Italien och raggade arbetskraft.

Arbetslöse unge Lorenzotti var inte svår att få att nappa på betet.

En bidragande orsak var att på Solsidan i något slags stad som hette Ludvika fanns en lorenzo-tisk kusin vid namn Aldo Buzzi.

Han skulle hälsas på. På den vägen är det.

Virgilio sitter på Björnbärsgården och är pensionär.

Aldo sitter i Västerås och är religiös.

BERTIL DANIELSSON
PETER ÖHLSSON (FOTO)

Italienaren som blev rävvåling

Vi nyhammarsgrabbar tyckte det var fusk när en rävvåling från Saxdalen kunde heta Virgilio Lorenzotti.

Särskilt eftersom han evisades med att göra mål på pojkar-na från Bruket i de organiserade byslagsmål som benämndes "fotbollsderby".

Det var nåt skumt med den där svårstavaden därem, det var vi helt på det klara med.

Nuerna känner jag Virgilio Lorenzotti och vi är båda lika halvgamla och ointresserade av vem som fjuttar in bolluslingen bakom målvakterna i Saxdalen eller Nyhammar.

Nuerna kan jag trösta mig med att Virgilio hamnade i Saxdalen och dess IF utan att veta vad detta innebar.

Han skulle ju egentligen ha blivit storbonde i Argentina, som ni minns från en LT här om dagen. Kanske rent av blivit polare med Evert Taube om det hampat sig väl. Det blev inget Pampas för Virgilio.

Han fick speja ut över Öppe-gårds ägor i stället.

Byråkratin försvårade

Han åkte alltså till kusinen Aldo Buzzzi på Solsidan och hoppades på ett jobb på Asea i Ludvika.

Dock fanns redan då en svensk företeelse vid namn Byråkrati och det bidde inte ens en tumme för Virgilios vidkommande när det gällde arbete.

När nöden är som störst ligger Saxdalens som närmast, som det gamla talesättet lyder och den store räddaren var Elis Runnberg i Saxdalen.

Därmed blev också Virgilio Lorenzotti SIF-ansluten.

— Genom min kusin kom jag att

bli bekant med hans jobbarkompis Kjell Ruthström och han spelade boll i Saxdalen och jag blev med och tränade där.

— Eftersom dom tyckte att jag var användbar som lirare så ville dom hjälpa mig att få ett jobb. Elis Runnberg var en mycket fin och snäll människa som hjälpte mig mycket och han gick och pratade med Klas Haag som var gruvfogde vid Saxbergets gruvor och på det sättet fick jag börja i verket. Till att börja med fick jag vara med och göra lite allt möjligt. Jag skulle få Nergårds-Kalles plats, och bli reparatör, när han gick i pension.

— Jag kunde ju praktiskt taget inget svenska alls.

— Det var mitt i sommaren 1956 och jag begrep inte ett smack av alla dessa manicker runtkring mig.

— Det ordnar sig, sa gubbarna. När det krånglar så går du bara till telefonen och slår 05 och ropar "Fy F-n!" så kommer Jan "Nappe" Edström upp och hjälper dig med spett å grejer!

— Så lärde jag mig mina första svenska ord, skrattar Virgilio. Så fort malmfickan var full så ringde jag i telefonen och skrek "Fy F-n" och "Nappe" kom.

Det var Heed - Eivors pappa - som var pappa till det skämtet.

Ingen rasism

När man talar med en som invandrade så tidigt så är det givna frågan den som idag är så sorgligt aktuell; mötte han någon rasism i landet 1956?

— Nej, nej, nej. Det var det aldrig tal om.

Det var nog tvärtom så att killarna och tjejerna istället var litet nyfikna på oss utlänningar. Det fanns ytterligare tre utländska killar i Saxberget, som kom från kolgruvorna i Belgien, men jag kan inte komma ihåg att vi någonsin blev retade eller trakasserade.

— Tvärtom. Jag glömmer aldrig när "Kulis" - Hans-Ake Jacobsson - och Lasse Persson försökte lära mig åka skridskor första gången jag såg is. De tog mig emellan sig och drog ut mig på Saxen. Det var som den där filmen med Bambi. Jag halkade och for och rev sönder nya skinnjackan men grabbarna hjälpte mig i land och vi har alltid varit de bästa kompisar genom åren fast dom är åtta år yngre. Härliga killar!

Bengt-Emils revy

— Jag satt mycket på fiket. Jag var ju ungkarl och fotbollsspelare och jag blev nog rätt populär faktiskt.

— Sen blev jag med i gänget som hade revyer i byn, Bengt-Emil Johnson och det gänget.

— Jag minns bl.a att jag sjöng mitt hemlands "vilda" sånger men jag sjöng också på svenska. Utan att begripa ett smack vad jag sjöng! Jag minns att jag sjöng bl.a "Tonerna" av Sjöberg och så sjöng jag duett med Birgit Danielsson: Fibich' "Poem".

— Det var ett annat klimat i landet då när det gällde att umgås med utlänningar. Vi var ju ett riktigt rövargäng som bodde i barackerna mellan gamla kiosken och Furuliden.

— I baracken fanns det både tyskar och finnar och italienare, ungkarlar allihop. Dessutom var det väl en och annan dam där ibland, men det var tillfälliga "hyresgäster", skrattar Virgilio.

Ingen hambo

Det blev mest sång och fotboll för italienaren från Saxdalen. När de andra grabbarna stack på dans valde han mest andra nöjen.

— Jag kunde inte dansa och kan det fortfarande inte. Det är klart att dagens moderna vevande, där man inte ens håller i ballerinan, kan jag nog klara av men blir det tal om hambo eller schottis eller nånting sånt så är jag ute och cyk-

lar ordentligt, så vad skulle jag i parken å göra?

Det blev, som sagt, fotboll för åtminstone halva slanten.

— Det var bröderna Söderlund, Bengt Ek, "Smajta", "Tjavo" Jansson som var med bland många andra. Kors va! "Tjavo" gapade och skrek åt mig. Jag var emot den där negativa fotbollen som är så modern nu. Jag ville anfalla så jag jobbade väl dåligt i försvaret - jag var ju högerytter - och "Tjavo" vrålade så det eka! : - Jobba, spaghet-ti!!!

Ledbandet gick

— "Tjavo" var en bra målvakt. Han var alltid på rätt plats.

Derbymatcherna mot Nyhammar var ju nåt extra och jag hade tur att göra mål de gångerna. Då var inte Grönberg glad.

Till och med i sista "gubbmatchen" mot Nyhammar gjorde jag två mål, men när jag gjorde det andra brakade det till och ledbandet la' av.

Men det var det värt att göra mål på Nyhammar, har han mage att säga.

Fotboll, en religion

När Virgilio spelade "gubbmatch" mot Nyhammar blev belöningen kaffe och bullar i halvtid. Knutte Söderman var mecenat och domare.

Virgilio har dock mera synliga bevis på sin fotbollskarriär.

Man behöver inte tjata särskilt länge för att han skall visa medaljen som han var med och tog med grabbarna hemma i Alessandria efter att de spelat mot legandiska Juventus om italienska mästerskapet för juniorer.

— Vi spelade förmatch till Atalanta-Napoli. Oj, vilken match det var. I Atalanta spelade Bengt "Julle" Gustavsson och i Napoli spelade Hasse Jeppsson. Oj, vilka dueller. Jeppsson var en härlig lirare.

Jag förstår inte att han blev större än han blev.

— Jag bodde ju hemma när den svenska "invasionen" av proffs kom. Jag såg Gre-No-Li, "Nacka", Arne Selmonsson, "Julle" och en hel del av svenskarna, säger han

Legenden Gren

Helt nyligen avled "Il Professore", Gunnar Gren och det var nog många svenskar som höjde ögonbrynen när de fick veta att hans gamla klubb Milan AC hade spelat med sorgband på klubbdräkten när italienarna fått beskedet.

Herregud, det var ju bortåt fyrtio år se'n han var verksam i Italien. Kunde verkligen dagens italienska fotbollspublik minnas den svenske eleganten?

— Jajamän. ALLA vet vem Gren var. Även småkillarna.

— Det är inte bara dom såg såg honom spela som avgudare honom. Det är likadant med namn som Hamrin, "Nacka" och Gunnar Nordahl och Nisse Liedholm är ju i farten än, säger han.

— För en italienare är fotboll livet. Det sitter i av tradition generation efter generation. Min egen mamma gick på fotboll när hon var över åttio år.

Det sitter i kroppen på italienaren, säger Virgilio som själv har blivit så svensk att han inte sett en enda match på Hillängen i år. Inte ens Liverpool fick honom att lätta på häcken och hasa sig ner.

Grabben Simons dribblingar i Saxdalens IF utgör samma attraktionsvärde för den gamle bolltrillaren.

Han lånar heller barnbarnen en stund.

BERTIL DANIELSSON

LUDVIKA. —Jag äter hellre en surströmming i goda vänners lag än den här smetiga pizzan som man får ute på våra krogar!

Virigilio Lorenzotti, svensk sedan 1956, är en riktig fin-smakare. Åtminstone vad det gäller mat och musik.

Han har svårt att se Lady och Lufsen sitta och slafsa med sina frikadeller och spaghetti på julaf-tonseftermiddan.

Spaghetti skall nämligen ätas med gaffel och sked och därmed pasta!

Sång, musik och mat betraktar han som baslivsmedel och daglig-varor.

Det första han sade när det blev snack om besök och intervju var: "Fint. Då bjuder jag på käk. Lammrullader!"

Det bidde inga lammrullader. Det kom en annan lunch i vägen.

Han tjommade i sig lammet själv med god aptit, kan jag tro.

Han talar gärna om mat, men i motsats till kalorifascisterna i TV, så har han en viss förmåga att få mat att låta spännande och gott. Inte en bråte fibrer som man tvingar i sig under hot.

— Mat är intressant, säger Virigilio och man känner hur snålvatt-net börjar göra sig påmint och smaklökarna resa sig upp och app-lådera.

Ingen fralla

— När jag kom hit 1956 så fick jag lära tanterna ute på Solsidan att baka bröd. Jag hade aldrig bakat bröd förut men jag hade tittat på hur mamma gjorde. På den tiden fanns det inget fransbröd.

För att få riktigt gott bröd fick jag springa på apoteket och köpa vitlök. Det var heller aldrig frågan

om andra kryddvarianter med mejram och rosmarin.

Persilja fanns naturligtvis men inte den sort som finns idag så jag fick skriva hem till mamma och få hitskickade brev med kryddor och frön.

Kyckling var också ett praktiskt taget okänt begrepp.

Höns och kyckling var sånt som man kastade ut till räven.

Jag har faktiskt hjälpt en och annan att laga lite käk genom åren, säger Virigilio.

Gillar inte pizza

Så småningom kom då den tid-punkt då pizza blev svensk nationäl rätt och pizzeriorna växte upp som kebabur ur jorden. Man kan tänka sig att varje italienare i landet jagade åstad mot de här nymodigheterna och vräkte i sig pizza med nostalgiska glädjetårar i mustacherna.

Så icke Virigilio Lorenzotti.

— Nej uj-uj-uj, säger han med en betoning som talar sitt tydliga språk att han blivit riktig svensk på de här åren.

De där kladdiga pizzorna tycker jag inte alls om.

Inte den dag som i dag är. Förresten är pizza ingen varmrätt, det är ett mellanmål och den skall definitivt inte lagas på det sätt som man gör och som blir som en betongklump i magen.

För det första skall man göra en botten som är två centimeter tjock och knaprig. Sedan gör man smeten för sig med tomatpure, salt och sardeller och små hackade oliver, sen penslar man på den och in i ugnen precis så att den blir varm. DET är pizza, det. Den där smetiga pizzan som det rinner omkring och som ser ut som en räv hade spytt på får dom ha för sig.

Sån pizza kăkar jag inte. Nej, nej, nej, säger han med ett ansikt-suttryck som klart och tydligt av-

slöjar vad han tycker om slika kulinariska höjdare.

— Spaghetti äter jag minst en gång i veckan. Ibland med kött-färssås, ibland med riven ost och en klick smör. Den senare varian-ten är att föredra om inte "kistan" är i bästa form. Det är jättegott.

Det är viktigt att koka pastan ordentligt. Man skall låta bli att koka så dåligt så den blir hårdtug-gad.

Det är ju deg och degen måste koka, det säger sig självt. Den be-höver visserligen inte bli som ta-petklistor, men kokt, fastslår han.

— Den svenska maten som jag träffade på när jag kom hit hade jag svårt att acceptera. När vi fick svensk mat i matsalen vid Saxbergs gruva så vägrade jag tro att det var meningen att den skulle vara på det viset.

Det var ju sill och korv och korv och sill men jag lärde mig hur det skulle vara genom min svärmor och min blivande fru så småningom. Köttbullar var ju ingenting nytt för mig, det hade vi hemma också. Däremot äter man inte pepparrot i Italien. Åtminstone inte i mina hemtrakter.

Det fanns mat som jag hade rik-tigt svårt för och värst var bruna bönor. De där söta och klibbiga egendomligheterna har jag svårt för än i dag.

Om jag blir tvungen att äta bruna bönor så kokar jag dom i salt-vatten och sen gör jag sallad med litet dressing på, men inget klibb som är som melass, säger Virigilio och ryser.

Kräfter

Det här med kräfter och sur-strömming då?

— Kräfter är bättre än sur-strömming, den saken är klar! (Passa dig för norrlänningarna, Lorenzotti!)

Men visst har jag svält en och

annan strömmingsrumpa i glada vänners lag och för all del...men inte går jag och köper en burk och sätter i mig själv, men är man i gott sällskap och har trevligt så smakar det inte illa.

— Första gången jag träffade på det här fenomenet kräfter var när jag följde med släkten i Saxdalen och åkte till Olsjön och fiskade kräfter.

Jag uppfattade dom inte som mat i början. Jag tyckte dom var kul. Jag hade aldrig sett såna djur förut i mina hemtrakter. Jag tyck-te det var grymt att slänga dom i kokhett vatten i alla fall. Det bara fräste till och så blev dom röda. Det tyckte jag var märkligt, säger Virigilio som numera äter kräfter. Dock sällan från Olsjön eftersom de flesta som bjuds är små ängsli-ga turkiska rödmyror till gällade dagspris på guld.

Han minns med viss vämjelse första gången någon talade om för honom att han förväntades äta den surströmming som serverades vid festligt dukat bord.

Han minns det som ett skämt och som njutningsmedel var han beredd att jämföra doften/stanken med sin ungdoms flygbombning-ar.

— Det var som att ta en macka och sätta sig på dasset!

Iträt?

När han kom till Saxdalen och Sverige så träffade han på ett ut-tryck som alltid användes i sam-band med mat och som han fortfa-rande har litet svårt att förstå innebörden av:

— När man var och hämtade matdosan, och var på väg till gru-van, sade alltid matmor: Här har du matdosa' och här har du nän-ting iträt!

Iträt? Hur skulle jag kunna veta va' det va'. Jag kunde ju dålig svenska och "iträt" hade jag aldrig

ätit så vitt jag kunde minnas. Det där funderar jag över än idag och det har hänt när jag har varit ute på restaurang och bett att få nän-ting iträt.

För det mesta överser per-sonalen med det och utgår ifrån att det är något uttryck från mitt eget land långt borta, skrattar Vir-gilio.

Flitig pensionär

Numera är 60-årige Virigilio pensionär. Ryggen har tagit stryk.

Han är dock ingen pensionär som sitter och rullar tummarna i väntan på "hemmet".

Han har mycket på gång, vitale Virigilio. Samlar på gamla, icke gångbara, mynt, skriver ner sina tankar, läser, promenerar, lyssnar på massor av musik (mest opera) och grubar sig för att ta itu med sin frimärkssamling.

— Jag blir kallsvettig bara jag tittar på den...

Dessutom petar han lite med knivtillverkning, åker på auktion-er och köper gamla knivar av stål och fixar till prydliga skafat av älg-horn.

— Jag gör en och annan kniv som jag ger bort till barnen eller till mig själv. Det är bara lite' sys-selsättning och det har aldrig varit en tanke på att ställa upp på den här "Knivveckan" eller nånting sånt. Det är bara tidsfördriv, säger Virigilio.

Och så har han ju Oratoriekö-ren förstås.

Där var han frånvarande ett tag.

— Vi höll på med så mycket konstigt som jag inte tyckte var en oratoriekörs uppgift.

Men så blev det dags för Pucc-hini och då fick den sänglade Vir-gilio Lorenzotti återfall så det sjöng om'et.

BERTIL DANIELSSON
PETER OHLSSON (FOTO)

Påkörd av bil i Saxdalen

Tisdag 31 december 1991

SAXDALEN. En 55-årig man från Saxdalen skadades svårt vid en trafikolycka på byns genomfart i går kväll.

– Han har ett lårbensbrott på höger ben och ett underbensbrott på vänster ben, säger kirurgläkaren Michael Sjöo vid Ludvika lasarett.

– Mannen måste naturligtvis opereras inom den närmaste tiden, fortsätter Sjöo och konstaterar att Saxdalsbon får räkna med en relativt lång sjukhusvistelse.

Olyckan inträffade vid 18.35-tiden cirka 500 meter norr om avfarten mot Saxbergets gamla gruva. 55-åringen promenerade tillsammans med en 41-årig Saxdalsbo in mot de centrala delarna av samhället.

Mannen vandrade på vägens vänstra sida och hade god kontroll på trafiken som gick i motsatt riktning. Då närmade sig en Volkswagen Valiant på väg mot Sunnansjö.

– Bilen fick plötsligt sladd och gled med bredsida mot de gående. 41-åringen hann kasta sig ned i diket och fick endast en lättare smäll på sin högra arm, berättar polisen.

55-åringen träffades däremot hårt av bilen och slungades i diket. Även bilen med en 40-årig Saxdalsbo vid ratten for ned i di-

ket.

Torsten Amnå, vakthavande befäl vid Ludvikapolisen, uppger att det rädde "kraftig halka" på länsvägen. Vägen var "spårig med tillkörd is och isryggar".

– Bilen var försedd med dubbdäck och föraren uppger att han inte kört särskilt fort, konstaterar Amnå.

Upprörda känslor

Någon timme efter olyckan kontaktas Bp av en upprörd Saxdalsbo. Han riktar skarp kritik mot de vägansvariga:

– Länsvägen har varit mycket hal hela dagen. Men vägverket har struntat i att sanda. Det krävs tydligen att någon skulle bli påkörd för att dom skulle få ut en grusbil, säger den upprörde Saxdalsbon.

Torbjörn Granling

Saxdalen får heta Saxdalen?

SAXDALEN. Trots att många bybor önskar att Saxdalen ska få heta Saxdalen så har Ludvikas toppolitiker sagt nej.

Nu tyder mycket på att politikerna blir överköra.

Ingen fastighet i Saxdalen heter i dag Saxdalen i fastighetsregistren. Istället kallas de för Rävvala – som försvann som bynamn 1947 – eller Ludvika gård.

Men hösten 1992 ersätts de manuella fastighetsregistren för Ludvika kommun med ett register på data. Detta har öppnat möjligheten för Saxdalsborna att få fastighetsnamnen ändrade till just Saxdalen.

Många har det önskemålet har det framgått av namnlistor som sänts till lantmäteriet i Falun. Ortnamnsarkivet i Uppsala, OAU, har fått yttra sig över bybornas förslag och är positivt.

Från 1600-talet

– Namnet Rävvala är belagt i skrifter från 1620-talet och är upptecknat hos OAU år 1928. Då ett stort antal fastighetsägare i Saxdalen har begärt namnbyte vill vi inte motsätta oss att Saxdalen införs som nytt namn i fastighetsregistret, skriver OAU.

Enda villkoret myndigheten har för att acceptera nyordningen är att det så kallade traktnamnet Rävvala hytta kvarstår i fastig-

hetsregistret. Villkoret motiveras med kulturhistoriska skäl.

Som en följd av OAU:s yttrande skickar lantmäteriet i dagarna ut brev till samtliga fastighetsägare i Saxdalen. I brevet förklaras att en eventuell ändring av fastighetsnamnet kräver stöd av en majoritet av byns befolkning.

Supportrar

– Vi ber därför att alla som anser att fastighetsnamnet bör ändras från Rävvala till Saxdalen att underteckna denna förfrågan och skicka den till oss före den 22 januari, skriver lantmäteriet.

Kommunen får chansen att ännu en gång yttra sig i frågan. I november motiverade kommunalrådet Per-Erik Granström, s. kommunens yttrande med att ett nytt man skulle kräva en massa arbete med ändringar av uppgifter i fastighetsregistren.

– Och så vet jag att det finns orsbor som har uppfattningen att man bör hålla fast vid Rävvala som fastighetsbeteckning, sa Granström den gången.

Frågan är om kommunpolitikerna nu kommer att ändra sig eller chansar med att hålla fast vid den gamla linjen. Kommer minst hälften av Saxdalsborna att vara så pass engagerade att de orkar skicka tillbaka förfrågan till lantmäteriet?

Tisdag 31 december 1991